

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU. 410.016.01.2016

P/16/027

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

ul. Okopowa 7, 20-022 Lublin

T +48 81 461 31 20, F +48 81 461 31 11

llu@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-112, 20-001 Lublin 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/027 Wykorzystanie zwierząt w badaniach naukowych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Okres objęty kontrolą	Lata 2014–2016
Kontroler	Piotr Kwaśniak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli Nr LLU/54/2016 z 22 lipca 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1)
Jednostka kontrolowana	Lokalna Komisja Etyczna do spraw doświadczeń na zwierzętach w Lublinie (dalej: LKE, Komisja), ul. Akademicka 13, 20-950 Lublin.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Prof. dr hab. Wojciech Cybulski – Przewodniczący LKE (dalej: Przewodniczący) (dowód: akta kontroli str. 2-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Lokalna Komisja Etyczna do spraw doświadczeń na zwierzętach w Lublinie rzetelnie realizowała zadania w zakresie udzielania zgód na przeprowadzenie doświadczeń na zwierzętach. Zgody były udzielane po uprzedniej analizie wniosków w tych sprawach, zgodnie z obowiązującymi przepisami przewidzianymi ustawami z 21 stycznia 2005 r. o doświadczeniach na zwierzętach¹ oraz z 15 stycznia 2015 r. o ochronie zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych lub edukacyjnych². W przypadku stwierdzenia braków we wnioskach, Komisja każdorazowo wzywała wnioskodawców do ich uzupełnienia lub poprawy. Zgoda na przeprowadzenie doświadczeń na zwierzętach lub odmowa zgody, udzielana była w terminach przewidzianych w ustawie z 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego³ (KPA). Uchwały Komisji zawierały wszystkie elementy przewidziane przepisami. W analizowanym okresie nie wnoszono od nich odwołań. W przedkładanych Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW) i Krajowej Komisji Etycznej ds. Doświadczeń na Zwierzętach (KKE) sprawozdaniach zawarto informacje zgodne z dokumentacją źródłową. LKE współpracowała z powiatowymi lekarzami weterynarii oraz organizacją pozarządową zajmującą się ochroną praw zwierząt. W 2014 r. Komisja, w ramach sprawowanego nadzoru nad przeprowadzaniem doświadczeń na zwierzętach, przeprowadziła (i udokumentowała) 8 kontroli w jednostkach doświadczalnych. W roku następnym nie przeprowadzała już takich kontroli.

¹ Dz.U. Nr 33, poz. 289, ze zm. (dalej: ustawa z 2005 r.).

² Dz. U. poz. 266 (dalej: ustawa z 2015 r.).

³ Dz.U. z 2016 r., poz. 23, ze zm.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Wypełnianie przez LKE zadań ustawowych

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą, na podstawie ustawy z 2005 r., do LKE wpłynęło 178 wniosków o udzielenie zgody na przeprowadzenie doświadczeń na zwierzętach⁴. Za wyjątkiem jednego, który został wycofany przez wnioskodawcę⁵, rozpatrzono je pozytywnie. Spośród 52 wniosków złożonych na podstawie ustawy z 2015 r., do dnia 15 września 2016 r., Komisja rozpatrzyła pozytywnie 39, nie wyraziła zgody na przeprowadzenie doświadczeń w 9 przypadkach, a w 4 – złożonych w czerwcu 2016 r. – wystąpiła do autorów wniosków o ich uzupełnienie lub korektę.

W okresie objętym kontrolą NIK, łącznie w 37 przypadkach wzywano wnioskodawców do dokonania uzupełnień⁶.

W 2015 r. wydano 104 zgody na przeprowadzenie doświadczeń na zwierzętach, w tym: 3 na podstawie wniosków uproszczonych oraz 2 na wykorzystanie w procedurze zwierząt z gatunków, wymienionych w art. 2 ust. 1 pkt 2, udzielonych na podstawie art. 7 pkt 1 ustawy z 2015 r. Do LKE nie wpłynęły wnioski w sprawie zgody na wykorzystanie zwierzęcia, które wcześniej było już raz wykorzystane w procedurze dotkliwej.

(dowód: akta kontroli str. 5-30)

1. Udzielanie zgód na przeprowadzanie doświadczeń

W okresie objętym kontrolą, Komisja obradowała m.in. w oparciu o zapisy regulaminu II LKE w Lublinie, zatwierdzonego 21 czerwca 2010 r. przez KKE na podstawie § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Informatyzacji z 29 lipca 2005 r. w sprawie Krajowej Komisji Etycznej do Spraw Doświadczeń na Zwierzętach oraz lokalnych komisji etycznych do spraw doświadczeń na zwierzętach⁷. Po wejściu w życie ustawy z 2015 r., nowoutworzona LKE⁸ opracowała regulamin (przyjęty uchwałą LKE nr 3/org./2016 z 3 czerwca 2016 r.⁹) i przesłała 6 czerwca 2016 r. do KKE w celu zatwierdzenia. Do czasu zakończenia czynności kontrolnych NIK (21 września 2016 r.) regulamin nie został zatwierdzony.

Od 1 lutego 2016 r., tj. od daty powołania przez KKE nowego składu osobowego LKE, Komisja procedowała w oparciu o: ustawę i rozporządzenie z 2015 r. oraz przyjęty przez II LKE regulamin z 2010 r.

(dowód: akta kontroli str. 31-49)

W okresie objętym kontrolą NIK, LKE funkcjonowała w trzech składach osobowych, każdorazowo powoływanych przez KKE. Uchwałami nr: 4/2010 z 12 stycznia 2010 r., 8/2014 z 13 stycznia 2014 r. powołano Komisje w składzie liczącym po 9 członków, a uchwałą nr 5/2016 z 22 stycznia 2016 r. powołano Komisję¹⁰ liczącą 12 członków. W skład LKE powoływano przedstawicieli: organizacji ochrony

⁴ W 2014 r. przewidziano wykorzystanie w doświadczeniach 16.258 zwierząt (8920 myszy, 410 szczurów, 312 świń morskich, 401 królików, 20 kotów, 96 psów, 800 innych drapieżnych, 567 świń, 10 owiec, 424 sztuk bydła, 18 innych ssaków, 770 przepiórek, 900 innych ptaków, 2610 ryb) oraz 80 w dydaktyce (18 myszy, 34 szczury, 18 królików, 10 świń).

⁵ Państwowy Instytut Weterynaryjny w Puławach, al. Partyzantów 57, 24-100 Puławy.

⁶ W większości przypadków jednokrotnie, ale zdarzyły się przypadki dwukrotnego (2) i trzykrotnego (1) uzupełniania wniosków.

⁷ Dz.U. Nr 153, poz. 1275 (dalej: rozporządzenie z 2005 r.).

⁸ Zamiast I LKE i II LKE.

⁹ Na podstawie art. 36 ust. 3 ustawy z 2015 r. oraz § 16 ust. 3 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 maja 2015 r. w sprawie Krajowej Komisji Etycznej do Spraw Doświadczeń na Zwierzętach oraz lokalnych komisji etycznych do spraw doświadczeń na zwierzętach (Dz. U. poz. 630) (dalej: rozporządzenie z 2015 r.).

¹⁰ Zaczęła pracę od 1 lutego 2016 r.

zwierząt¹¹, organizacji ochrony praw pacjenta oraz nauki (o których mowa w art. 30 ust. 2 ustawy z 2005 r. i art. 37 ust. 1 ustawy z 2015 r.).

(dowód: akta kontroli str. 2-4, 56)

Wszystkie zbadane uchwały¹² obejmujące wydane zgody, podejmowano w terminach wynikających z art. 35 KPA oraz regulaminu LKE.

(dowód: akta kontroli str. 5-21, 57-96)

O posiedzeniach LKE zawiadamiano wszystkich członków, w formie pisemnej¹³, w terminach umożliwiających ich uczestnictwo¹⁴, tj. zgodnie z Regulaminem LKE z 2010 r.

(dowód: akta kontroli str. 97-102)

Zgodnie z § 6 pkt 6 Regulaminu (z 2010 r.), Przewodniczący Komisji zapewniał udostępnienie wniosków każdemu z członków Komisji na co najmniej 7 dni przed terminem posiedzenia Komisji. W szczególnych przypadkach Przewodniczący miał prawo skrócenia tego terminu. W okresie objętym kontrolą 21 wniosków rozpatrzono przed upływem 7 dni, tj.:

- w przypadku wniosku nr 103/2015, zaplanowane badania miały charakter procedur diagnostycznych wynikających z działalności laboratoriów referencyjnych, nie doświadczeń ściśle naukowych. Jego autorzy uzasadnili konieczność posiadania na bieżąco świeżo pobranej krwi od zwierząt-dawców w celu wykonywania prób i testów diagnostycznych wymaganych prawem,
- wnioski nr: 96/2015 oraz 9/2015 i 97/2015 dotyczyły dokonania zmian w uchwałach wydanych przez II LKE w Lublinie w zakresie wprowadzenia dodatkowej osoby do zespołu badawczego oraz wydania zgody na użycie zwiększonej liczby zwierząt, poddawanych tym samym procedurom badawczym,
- wnioski nr: 73/2014, 74/2014, 1/2014, 2/2014, 3/2014, 4/2014, 50/2014, 54/2014, 82/2014, 4/2015, 7/2015, 10/2015, 93/2015, 94/2015, 98/2015, 99/2015, 101/2015 rozpatrzono przed upływem 7 dni ze względu na argumenty uzasadniające konieczność rozpoczęcia badań oraz dotyczące m.in. terminowego wnioskowania o tzw. granty naukowe.

W przypadkach uchybień sygnalizowano wnioskodawcom potrzebę dokonania korekt już na podstawie otrzymanych wcześniej wersji elektronicznych wniosków. Po zastosowaniu się autorów projektów do uwag (trwało to z reguły kilka dni) ponawiano złożenie wniosku w formie papierowej, który datowano i nadawano numer ewidencyjny. Wnioski dostępne były do wglądu wszystkim członkom LKE w Lublinie na 7 dni przed posiedzeniem.

(dowód: akta kontroli str. 46-52, 103-106)

Wnioski kierowników projektów o przeprowadzenie doświadczenia na zwierzętach zawierały: elementy wskazane w art. 20 ust. 3-5 ustawy z 2005 r. oraz zezwolenia kierowników jednostek doświadczalnych na przeprowadzenie w tej jednostce

¹¹ W składzie funkcjonującej w 2016 r. LKE było ich trzech.

¹² Zbadano 45 uchwał (w tym 20 ws. wyrażenia zgód oraz 1 o jej braku na podstawie ustawy z 2015 r. oraz 24 ws. wyrażenia zgód na podstawie ustawy z 2005 r.) z 230 podjętych w zbadanym okresie.

¹³ Dodatkowo informowano w formie elektronicznej poprzez zamieszczenie wszystkich wniosków, które wpłynęły przed najbliższym posiedzeniem LKE, oraz wykazu osób które będą referentami spraw, na serwerze pod adresem udostępnionym przez Uniwersytet Przyrodniczy (UP).

¹⁴ Minimum 7 dni przed terminem posiedzenia.

projektowanych doświadczeń na zwierzętach.

(dowód: akta kontroli str. 57-73, 103-106)

LKE przed udzieleniem zgody albo odmowy na przeprowadzenie doświadczeń na zwierzętach, analizowała wnioski pod kątem zgodności dochowania procedur stosowanych w ramach tych doświadczeń z celami określonymi w art. 1 ust. 2 ustawy z 2005 r.

Wszystkie uchwały LKE o wyrażeniu zgody na przeprowadzenie doświadczeń na zwierzętach podjęto zgodnie z § 14 ust. 3 rozporządzenia z 2005 r. Jako część integralną, załączano kopie rozpatrywanych wniosków. Zgody na przeprowadzenie doświadczenia udzielano wyłącznie jednostkom doświadczalnym wpisanym do wykazu wskazanego w art. 22 pkt 1 w związku z art. 26 ust. 2 ustawy z 2005 r.

(dowód: akta kontroli str. 57-37, 103-106)

Wszystkie wnioski zostały złożone i rozpatrzone zgodnie z właściwością LKE¹⁵.

(dowód: akta kontroli str. 5-21)

LKE każdorazowo potwierdzała wpływające wnioski, złożone na podstawie ustawy z 2015 r., zgodnie z § 18 rozporządzenia z 2015 r. Potwierdzenia te zawierały m.in.: datę wpływu wniosku do lokalnej komisji, nadany numer wniosku, planowany termin rozpatrzenia wniosku, z zastrzeżeniem, że termin ten może ulec przedłużeniu, jeżeli złożony wniosek będzie zawierał braki formalne.

Projekty uchwał LKE były przygotowane przez osoby wyznaczone przez przewodniczącego.

(dowód: akta kontroli str. 5-21, 31-38, 106-108, 234-272)

Kontrolą objęto 21 wniosków złożonych na podstawie ustawy z 2015 r.¹⁶. Zbadane wnioski zawierały wszystkie wymagane elementy, wraz z nietechnicznym streszczeniem doświadczenia zawartym na odpowiednim wzorze (art. 44 i 45 ustawy z 2015 r.), w tym opisy sposobu uwzględnienia w doświadczeniu zasad zastąpienia, ograniczenia i udoskonalenia¹⁷ (art. 44 ust. 1 pkt 9 ustawy z 2015 r.). Wnioski zawierały odniesienia do konkretnych publikacji naukowych.

Zbadano 3 uproszczone wnioski o udzielenie zgody na przeprowadzenie doświadczeń na zwierzętach¹⁸. Stwierdzono, że zachodziły łączne przesłanki wynikające z art. 46 ust. 1 ustawy z 2015 r., tj. wykorzystane w nich procedury:

- zostały zakwalifikowane do kategorii „terminalne”, bez odzyskania przytomności, łagodne lub umiarkowane;
- nie wykorzystuje się w nich zwierząt z rzędu naczelnych;
- obowiązek ich przeprowadzenia wynika z przepisów, w szczególności dotyczących pasz, produktów biobójczych, produktów leczniczych, substancji chemicznych, środków ochrony roślin, wyrobów medycznych lub żywności, lub wykorzystuje się w nich zwierzęta do celów produkcyjnych lub diagnostycznych za pomocą ustalonych metod.

Wnioski te zawierały elementy wskazane w art. 46 ust. 2 ustawy z 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 5-21, 58-96, 103-106, 109-146)

Przed udzieleniem zgody na przeprowadzenie doświadczenia LKE oceniała spełnianie przesłanek, o których mowa w art. 47 ustawy z 2015 r., m.in. czy:

- cel naukowy lub edukacyjny uzasadnia przeprowadzenie tego doświadczenia lub obowiązek jego przeprowadzenia wynika z przepisów, w szczególności

¹⁵ Art. 43 ustawy z 2015 r. oraz § 17 rozporządzenia z 2015 r.

¹⁶ Zbadano także 23 złożone na podstawie ustawy z 2005 r. – łącznie 44 wnioski z ogółem 230 (co stanowiło 19,1%).

¹⁷ Zasady te zostały zdefiniowane w art. 5 ust. 1 ustawy z 2015 r.

¹⁸ Tj. wszystkie takie wnioski rozpatrywane przez LKE.

- dotyczących pasz, produktów biobójczych, produktów leczniczych, substancji chemicznych, środków ochrony roślin, wyrobów medycznych lub żywności;
- doświadczenie będzie przeprowadzone zgodnie z zasadami zastąpienia, ograniczenia i udoskonalenia, w szczególności czy planowane wyniki przeprowadzenia tego doświadczenia uzasadniają wykorzystanie w nim zwierząt;
 - procedury objęte doświadczeniem zostały prawidłowo zakwalifikowane do kategorii: terminalna, bez odzyskania przytomności, łagodna, umiarkowana lub dotkliwa.

(dowód: akta kontroli str. 57, 75-96, 109-146)

LKE analizowała, czy procedury w ramach doświadczenia będą wykonywane w celach określonych w art. 3 ustawy z 2015 r. W przypadku stwierdzonych wątpliwości, co do treści 11 wniosków (z 23 zbadanych w terminie powyżej 7 dni od daty ich wpływu do Komisji), wносиła do podmiotów składających o ich uzupełnienie.

(dowód: akta kontroli str. 5-21, 109-146, 234-272)

Przewodniczący LKE kierował pracami lokalnej komisji, zgodnie z § 16 i § 19 rozporządzenia z 2015 r., m.in. poprzez:

- wyznaczanie terminów jej posiedzeń i przewodniczenie im,
- zapewnienie prawidłowego działania Komisji oraz terminowej realizacji jej zadań,
- podpisywanie uchwał podjętych przez LKE,
- wyznaczanie członka Komisji do przygotowania projektu uchwały i opinii w sprawie udzielenia zgody na przeprowadzenie doświadczenia,
- przeprowadzanie głosowań w sprawie udzielenia zgód na przeprowadzenie doświadczeń.

Wszystkie uchwały podjęte przez LKE zawierały wymagane elementy wymienione w art. 48 i 49 ustawy z 2015 r. Jako część integralną, załączano kopie rozpatrywanych wniosków o przeprowadzenie doświadczeń na zwierzętach. Protokoły z posiedzeń zawierały elementy, o których mowa w § 21 w związku z § 12 rozporządzenia z 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 74,-75, 97-102, 109, 147-175)

W dziewięciu przypadkach LKE udzieliła zgody na wykonanie procedury bez znieczulenia ogólnego lub miejscowego, na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy z 2015 r. (uchwałami nr.: 90/2015, 91/2015, 92/2015, 15/2016, 26/2016, 27/2016, 35/2016, 36/2016, 39/2016) oraz dwa razy na wykorzystanie w procedurze zwierząt, o których mowa w art. 7 ustawy z 2015 r. (uchwałami nr.: 93/2015 i 102/2015) i jednokrotnie na wykorzystanie w procedurze zwierząt dzikich¹⁹ (uchwała nr.: 30/2016). Wszystkie wnioski, w tych przypadkach, zawierały stosowne uzasadnienia.

W okresie objętym kontrolą do LKE nie wpłynęły wnioski:

- na ponowne wykorzystanie tego samego zwierzęcia w procedurze,
- na podanie zwierzęciu produktów leczniczych lub produktów leczniczych weterynaryjnych, które uniemożliwiają lub utrudniają okazywanie bólu,
- dotyczące wprowadzenia w doświadczeniu zmiany, która może mieć negatywny wpływ na dobrostan wykorzystywanych zwierząt.

(dowód: akta kontroli str. 5-21, 46-50, 57, 75-96, 109-146)

W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki zgłaszania przez członków LKE

¹⁹ O których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy z 2015 r.

opinii odrębnych do projektu uchwały²⁰. W protokołach z posiedzeń LKE nie było informacji o naruszeniu przepisów prawa lub innych nieprawidłowościach mających miejsce podczas posiedzeń²¹.

(dowód: akta kontroli str. 46-52, 147-175)

2. Przeprowadzanie kontroli i ocen retrospektywnych

Funkcjonująca w oparciu o przepisy ustawy z 2005 r. II LKE w Lublinie, w ramach sprawowania nadzoru nad przeprowadzaniem doświadczeń na zwierzętach (art. 30 ust. 1 pkt 2 ustawy z 2005 r.) przeprowadziła w 2014 r. łącznie 8 kontroli²². Czynności kontrolne zostały wykonane przez członków Komisji na mocy upoważnień wydanych przez Przewodniczącego Komisji w drodze stosownych uchwał.

Komisja nie odnotowała nieprawidłowości, w tym nie stwierdziła przypadków: przeprowadzenia doświadczenia bez odpowiedniego znieczulenia lub uśmiercenia zwierząt oraz działań niezgodnych z zatwierdzonym projektem.

Do LKE, w okresie objętym kontrolą NIK, nie wpłynęły informacje dotyczące ewentualnych nieprawidłowości w jednostkach doświadczalnych.

(dowód: akta kontroli str. 176-226)

LKE w dniu 21 listopada 2014 r. przeprowadziła kontrolę oceny realizacji badań wykonywanych w Katedrze Epizootiologii i Klinice Chorób Zakaźnych na Wydziale Medycyny Weterynaryjnej UP. Od jej zakończenia do czasu wejścia w życie ustawy z 2015 r., tj. do 27 maja 2015 r. LKE nie przeprowadziła – w ramach sprawowanego nadzoru nad badaniami – żadnej kontroli wykonywania doświadczeń na zwierzętach.

(dowód: akta kontroli str. 47-53, 227-228, 281-306)

W 9 uchwałach dotyczących doświadczeń na zwierzętach zawarto zapisy, że w okresie miesiąca od dnia zakończenia badań, zostaną dokonane oceny retrospektywne, o których mowa w art. 53 ustawy z 2015 r. Najwcześniejsza ocena została przewidziana w uchwale LKE nr 90/2015 z 20 października 2015 r. i przypada na 30 listopada 2016 r., a pozostałe oceny będą dokonywane w latach późniejszych, nawet w 2021 r.

W przekazanym LKE harmonogramie budżetowym na 2016 r. nie zarezerwowano środków finansowych na pokrycie kosztów przeprowadzania ocen retrospektywnych. Środki finansowe celem obsługi dodatkowych parametrów ocen retrospektywnych pozostają w ramach ogólnie przyznanych funduszy na działalność komisji. Grafiki oczekiwanych przeglądów doświadczeń w zakresie ocen retrospektywnych opracowano w formie tabeli, która po każdym posiedzeniu komisji jest uzupełniana przez sekretarza komisji o kolejne pozycje doświadczeń, które obejmują procedury zakwalifikowane do kategorii „dotkliwa” i zostaną poddane ocenie retrospektywnej.

(dowód: akta kontroli str. 75, 227-235)

3. Przekazywanie informacji właściwym organom

Przewodniczący LKE, w terminie wyznaczonym w § 19 rozporządzenia z 2005 r., pismem z 5 lutego 2015 r. przedstawił KKE sprawozdanie z działalności Komisji za

²⁰ Przewidzianych w § 17 ust. 2 rozporządzenia z 2005 r.

²¹ Przewidziane w § 22 rozporządzenia z 2015 r.

²² M.in. 29 października 2014 r. przeprowadzono kontrolę w Katedrze Biologicznych Podstaw Produkcji Zwierzęcej Wydziału Biologii i Hodowli Zwierząt UP w Lublinie.

2014 r. Zawierało ono m.in. liczbę uchwał LKE z podziałem na kategorie (badania naukowe, dydaktyka itp.), liczbę i gatunki zwierząt zaplanowanych do przeprowadzenia doświadczeń, frekwencję członków Komisji na posiedzeniach.

(dowód: akta kontroli str. 22-25)

W dniu 2 kwietnia 2016 r. (z dwudniowym opóźnieniem) przekazano, wymagane art. 36 ust. 2 ustawy z 2015 r., informacje w zakresie: przeprowadzonych ocen retrospektywnych, udostępnionych nietechnicznych streszczeń doświadczeń (do MNiSW i KKE) oraz o udzielonych zgodach na przeprowadzenie doświadczeń, w tym o liczbie i celach ich przeprowadzenia (do KKE). Przyczyną opóźnienia była kumulacja zadań realizowanych przez LKE i jej sekretarza.

(dowód: akta kontroli str. 26-30, 273-280)

LKE terminowo składała do MNiSW zestawienia kwartalne za 2015 r., zgodnie z § 24 ust. 3 i 4 rozporządzenia z 2015 r. Zestawienia zawierały dane wymienione w wytycznych przekazanych przez Sekretarza KKE. W 2016 r. składano je po otrzymaniu umowy na finansowanie działalności Komisji²³.

(dowód: akta kontroli str. 47-53, 281-330)

LKE udostępniała w BIP na stronie MNiSW streszczenia nietechniczne dotyczące badań, poprzez przesyłanie ich na adres poczty elektronicznej KKE.

(dowód: akta kontroli 47-53, 95-96, 119-120, 141-142, 247-249, 331-336)

4. Współpraca z Inspekcją Weterynaryjną i powiatowymi lekarzami weterynarii

W okresie objętym kontrolą (2014-2016) Inspekcja Weterynaryjna nie przekazywała Komisji protokołów o ewentualnych uchybieniach stwierdzonych podczas kontroli warunków utrzymywania zwierząt doświadczalnych. W latach 2010-2013 powiatowe inspekcje weterynaryjne przekazywały do II LKE w Lublinie protokoły z przeprowadzanych kontroli.

(dowód: akta kontroli str. 47-54, 337-343)

W 2016 r. do LKE w Lublinie wpłynął wniosek z Powiatowego Inspektoratu Weterynaryjnego (PIW) w Rzeszowie (20 lipca ws. przekazania informacji o wnioskach Uniwersytetu Rzeszowskiego, Wydział Biologiczno-Rolniczy z lat 2011 – 2016) oraz z PIW w Lublinie (10 sierpnia ws. przekazania informacji dotyczącej wszystkich wniosków o udzielenie zgód na przeprowadzenie doświadczeń z lat 2015 – 2016). LKE przekazała stosowne informacje, o które wnioskowano²⁴.

LKE nie występowała do powiatowych lekarzy weterynarii, właściwych miejscowo dla miejsc przeprowadzenia doświadczeń (poza właściwością PIW w Lublinie) o przeprowadzenie kontroli, ponieważ żaden członek Komisji, analizując ryzyko wystąpienia nieprawidłowości w procedurach doświadczalnych ocenianych projektów nie stwierdził zagrożeń.

Powiatowi lekarze weterynarii nie występowali do LKE o cofnięcie zgody na przeprowadzanie doświadczenia.

(dowód: akta kontroli str. 47-54, 337-343, 349-353)

²³ Umowy na finansowanie działalności Komisji w 2016 r. (odrębna umowa na finansowanie w okresie od 16 grudnia 2015 r. do 31 stycznia 2016 r.) zostały przekazane do LKE 25 lipca 2016 r. Zestawienie za okres 15 grudnia 2015 r. – 31 stycznia 2016 r. przesłano 20 kwietnia 2016 r., a zestawienie za okres 1 lutego 2016 r. – 30 czerwca 2016 r. w dniu 26 lipca 2016 r.

²⁴ W myśl art. 36 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 56 ustawy z 15 stycznia 2015 r. powiatowy lekarz weterynarii mógł wystąpić z wnioskiem do LKE o przekazanie informacji niezbędnych do prawidłowego przeprowadzenia kontroli.

5. Współpraca z innymi podmiotami

W okresie objętym kontrolą jedna organizacja pozarządowa – Sieć Obywatelska Watchdog Polska – 6 marca 2015 r. zwróciła się do LKE o udzielenie informacji publicznej, m.in. w sprawie liczby zwierząt i wniosków o przeprowadzenie doświadczeń. Komisja udzieliła odpowiedzi w sprawie żądanej informacji.

Organizacje pozarządowe nie informowały LKE o nieprawidłowościach w jednostkach doświadczalnych.

(dowód: akta kontroli str. 47-54, 354-358)

Członkowie LKE w Lublinie kontaktowali się z członkami innych LKE w sprawach dotyczących działalności komisji (np. w sprawach organizacyjnych) w formie telefonicznej. Nie prowadzono korespondencji papierowej ani elektronicznej w takich sprawach.

(dowód: akta kontroli str. 337-339)

LKE nie organizowała szkoleń. Delegowała członków na szkolenia organizowane przez KKE lub Polskie Towarzystwo Nauk o Zwierzętach Laboratoryjnych (PolLASA). Członkowie Komisji prowadzili wykłady w trakcie szkoleń wymaganych rozporządzeniem z 2015 r. organizowanych przez jednostki badawcze.

(dowód: akta kontroli str. 337-340, 344-348)

6. Przekazywanie dokumentacji nowo powołanym lokalnym komisjom etycznym

I Lokalna Komisja Etyczna do spraw doświadczeń na zwierzętach w Lublinie działająca przy Uniwersytecie Medycznym przekazała dokumentację do LKE w dniu 29 lipca 2016 r., tj. w okresie sześciu miesięcy od powołania LKE działającej przy UP. I LKE, po kolejnych wezwaniach, przesuwiała jej przekazanie w czasie. Fakt nie przekazania dokumentacji w terminie miesięcznym, nie był zgłaszany do KKE.

(dowód: akta kontroli str. 46-50, 359-370)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę na konieczność dochowania obowiązku terminowego przekazywania rocznych informacji LKE z działalności do MNiSW oraz KKE.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie, stwierdzono nieprawidłowość polegającą na nieprzeprowadzeniu kontroli, w ramach sprawowanego nadzoru nad przeprowadzaniem doświadczeń, o których mowa w art. 30 ust. 1 pkt 2 wz. z art. 34 ustawy z 2005 r., pomimo, że w umowie nr 8/LKE/2015, zawartej z MNiSW, dotyczącej finansowania LKE na 2015 rok, zabezpieczono środki na realizację takich kontroli w kwocie 3.040 zł²⁵. Nieprawidłowość ta obejmowała okres od 21 listopada 2014 r. do 27 maja 2015 r.

Przewodniczący Komisji wyjaśnił, że *podczas spotkania w KKE oraz w ramach konsultacji społecznych nowej ustawy wskazano zapisy ustawy z 2015 r. jako rozwiązania efektywniejsze w zakresie kontroli prowadzonych przez Inspekcję Weterynaryjną co skłoniło do nie podejmowania kontroli w pierwszej połowie 2015 r. Ponadto w piśmie Sekretarza KKE z 2 czerwca 2015 r. podano, że na mocy nowych przepisów zmianie ulegnie m.in. zakres zadań lokalnych komisji etycznych, np. poprzez skreślenie działań kontrolnych dotąd przez nie wykonywanych (...).*

W aneksie zawartym w dniu 26 października 2015 r. do umowy nr 8/LKE/2015 oraz w umowie nr 8/LKE/2016 zawartej w sprawie finansowania Komisji w 2016 r. nie

²⁵ Środki te wg zestawienia poniesionych kosztów działalności LKE nie zostały wykorzystane.

przewidziano środków na wynagrodzenia za przeprowadzone czynności kontrolne w jednostkach doświadczalnych. LKE nie wystąpiła z wnioskiem do MNiSW o środki finansowe na wynagrodzenia za przeprowadzenie czynności kontrolnych (maksymalnie do 1 stycznia 2018 r.), do których ma zastosowanie art. 78 i 79 ustawy z 2015 r. Przewodniczący Komisji wyjaśnił w tej sprawie, że *wobec stanowiska, które KKE i MNiSW skierowały do lokalnych komisji, wszystkie czynności kontrolne realizowanych doświadczeń z użyciem zwierząt powierzono Powiatowym Inspektoratom Weterynarii. Zatem z uwagi na brak stosownej legitymizacji, LKE w Lublinie nie wystąpiła z wnioskiem do MNiSW o środki finansowe na wynagrodzenia za przeprowadzone czynności kontrolne w jednostkach doświadczalnych posiadających zgodę na badania wydaną na podstawie ustawy z 2005 r.*

(dowód: akta kontroli str. 47-53, 227-228, 281-306)

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli odstępuje od formułowania wniosku pokontrolnego z uwagi na fakt, iż w obowiązującym aktualnie stanie prawnym lokalne komisje etyczne do spraw doświadczeń na zwierzętach nie posiadają uprawnień kontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach: jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁶, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie.

Lublin, dnia 5 października 2016 r.

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Lis

Kontroler
Piotr Kwaśniak
główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

.....
Podpis

²⁶ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677.